

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ
ОКРЕМИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ НОРМ
У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

СОФІЯ ДАНИЛІВ

суддя Красноармійського міськрайонного суду

Донецької області

кандидат юридичних наук

заходи забезпечення кримінального провадження

(ст. 131 КПК України)

- 1) **виклик слідчим, дізнавачем, прокурором, судовий виклик і привід**
- 5) **тимчасовий доступ до речей і документів**
- 6) **тимчасове вилучення майна**
- 7) **арешт майна**
- 9) **запобіжні заходи**

СУДОВИЙ ВИКЛИК

клопотання про обрання запобіжного заходу

ч. 1 ст. 186 КПК України

клопотання про застосування або зміну запобіжного заходу розглядається слідчим суддею невідкладно, але не **пізніше 72 двох годин** з моменту фактичного затримання підозрюваного або з **моменту надходження до суду клопотання, якщо підозрюваний перебуває на свободі**, чи з моменту подання підозрюваним, його захисником до суду відповідного клопотання

особа викликається до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду шляхом **вручення повістки про виклик, надіслання її поштою, електронною поштою чи факсимільним зв'язком, здійснення виклику по телефону або телеграмою не пізніше ніж за 3 дні до дня, коли вона зобов'язана прибути за викликом**

ст. 135 КПК України у даному випадку не працює

ТИМЧАСОВИЙ ДОСТУП ДО РЕЧЕЙ І ДОКУМЕНТІВ

проблеми:

- не вжиття чи не можливість вжити ОДР попередніх заходів щодо отримання інформації
- вивезення архівів
- відсутність інформації в реєстрах електронних документів

п.7 ч.1 ст. 160 КПК України:

обґрунтування необхідності вилучення речей і оригіналів або копій документів, якщо відповідне питання порушується стороною кримінального провадження

клопотання про арешт майна

(автомобіль - ч. 2 ст. 286 КК України)

+ витяг з ЄРДР

+ протокол огляду місця ДТП

+ Vehicle details (інформація про ТЗ)

- відомості про власника чи володільця

- документи, які підтверджують право власності на майно або конкретні факти і докази, що свідчать про володіння, користування чи розпорядження таким майном

п.3 ч. 2 ст. 171 КПК України:

документи, які підтверджують право власності на майно, що належить арештувати, або конкретні факти і докази, що свідчать про володіння, користування чи розпорядження підозрюваним, обвинуваченим, засудженим, третіми особами таким майном

надання дозволу на проведення обшуку

(ч. 1 ст. 263, ч. 2 ст. 307 КК України)

збут бойових припасів на території, де вже частково ведеться бойові дії (м. Торецьк) або в безпосередній близькості до території, на якій ведуться активні бойові дії

власницею квартири є Особа, місце знаходження якої не невідоме, оголошено евакуацію

ст. 233 КПК України - ніхто не має права проникнути до житла чи іншого володіння особи з будь-якою метою, інакше як лише за добровільною згодою особи, яка ним володіє, або на підставі ухвали слідчого судді

обшук до постановлення ухвали слідчого судді

(ч. 1 ст. 263, ч. 2 ст. 307 КК України)

ч. 3 ст. 233 КПК України – слідчий, прокурор має право до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла чи іншого володіння особи лише у невідкладних випадках, пов'язаних з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину після здійснення таких дій слідчий, прокурор

зобов'язані невідкладно

звернутися з клопотанням про проведення обшуку до слідчого судді

законодавцем не визначено чіткий строк, протягом якого прокурор, слідчий за погодженням з прокурором зобов'язаний звернутися після здійснення «невідкладного» обшуку

враховуючи що:

- місце проведення обшуку перебуває на значній відстані від юрисдикції суду
- місто у Донецької області розташоване в безпосередній близькості до території, на якій ведуться активні бойові дії
- постійних повітряних тривог, які наражають життя та здоров'я людей на значну небезпеку
- відсутністю електропостачання

обрання запобіжного заходу у вигляді особистого зобов'язання

ч. 3 ст. 286¹ КК України

- порушення правил безпеки дорожнього руху особою, яка керує транспортним засобом у стані алкогольного сп'яніння, якщо вони спричинили смерть потерпілого

клопотання слідчого про застосування запобіжного заходу у вигляді особистого зобов'язання

1. **неявка підозрюваного/обвинуваченого на судовий розгляд/порушення слідчим суддею строків розгляду**
2. **дискреція слідчих у виборі застосування різних видів запобіжного заходу у справах за ч. 3 ст. 286¹ КК України**

обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою

ст. 183 КПК України

- може виїхати за межі області
- оголошено евакуацію або наближення бойових дій до місця проживання

запобіжний захід у вигляді тримання під вартою є **винятковим** та застосовується виключно у разі, якщо прокурор доведе, що жоден з більш м'яких запобіжних заходів не зможе запобігти ризикам, передбаченим ст.177 КПК України

застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою **принципи конвенційного прецедентного права передбачають 4 основні підстави:**

- 1.ризик неявки обвинуваченого на судовий розгляд
- 2.ризик перешкоджання з боку обвинуваченого, у випадку його звільнення, процесові здійснення правосуддя
- 3.вчинення ним подальших правопорушень
- 4.або спричинення ним порушень громадського порядку

продовження строку досудового розслідування

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ЩОДО СТРОКІВ:

- розсекречення та долучення документи щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій
- отримання та долучення висновків судових-молекулярно-генетичних експертизи, які проводяться у Запорізькому НДЕКЦ МВС
- допит в якості свідків осіб щодо обставин вчинення кримінальних правопорушень, які евакуювалися
- збір матеріалів, які характеризують особистість підозрюваних з інших областей

кримінальні провадження

повідомлення сторін

ст. 135 КПК України - особа викликається до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду шляхом вручення повістки про виклик, надіслання її поштою, електронною поштою чи факсимільним зв'язком, здійснення виклику по телефону або телеграмою

1. не в усіх містах, селищах працюють відділення Укрпошти (волонтери? «Білі янголи»?)
2. не усі учасники кримінального провадження мають електронну пошту (тільки прокурори та адвокати; підозрюваний, обвинувачений, потерпілий, свідки в основному не мають)
3. у зв'язку із постійним відключенням світла та пошкодження обладнанням телекомунікаційних веж - мобільний зв'язок відсутній повністю
4. телеграма – не дієва....
5. недостатність державних коштів, призначених для оплати публікацій в ЗМІ, призводить до відкладення розгляду справ, у зв'язку з неналежним повідомленням обвинувачених про день та час розгляду справи в порядку ст. 297-5 КПК України

порушення ст. 135 КПК України = скасування ухвали/вироку слідчого судді/суду + порушення ст. 6 Конвенції

проведення процесуальних дій у режимі відеоконференції

- I. ч.4 - учасник кримінального провадження подає клопотання про участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду не пізніше ніж за 5 днів до судового засідання

*клопотання про обрання запобіжного заходу - 72 години для розгляду
чи достатньо такого клопотання від однієї із сторін чи такі клопотання необхідні від усіх сторін*

- II. п. 1 ч. 9. - якщо особа, яка братиме участь у судовому провадженні дистанційно, тримається в установі попереднього ув'язнення або установі виконання покарань, дії, передбачені ч. 4 цієї статті, здійснюються службовою особою такої установи

не здійснюють / встановлення особи - перевірка документів / вручення пам'ятки про процесуальні права

- III. п. 4 ч. 9 - технічну можливість участі у відеоконференції, належну якість зображення та звуку, інформаційну безпеку тощо забезпечує така установа

в умовах воєнного стану, проведення судового засідання у судах неможливо якісно забезпечити

сторона обвинувачення

- ❖ часта зміна прокурорів, які входять до складу групи прокурорів, їх необізнаність щодо матеріалів справи - призводить до необґрунтованого відкладення розгляду справи
 - ❖ оголошення обвинувального акта зі смартфона
 - ❖ відсутність повних даних щодо підозрюваного/обвинуваченого характеризуючих матеріалах
-
- в умовах воєнного стану органи досудового слідства мають право відповідно до ч. 11 ст. 615 КПК України зафіксувати проведення допитів свідків за допомогою доступних технічних засобів відеофіксації - не користуються
 - свідки, у зв'язку із воєнним станом або евакуацією виїжджають за межі міста, області або України – їх допит значно ускладнюється/ неможливий.

сторона захисту забезпечення права на захист

підозрюваний, обвинувачений, виправданий, засуджений має право на захист, яке полягає у наданні йому можливості надати усні або письмові пояснення з приводу підозри чи обвинувачення, право збирати і подавати докази, брати особисту участь у кримінальному провадженні, користуватися правовою допомогою захисника

на прифронтових територіях адвокати майже відсутні

**адвокати не бажають брати участь в судових засіданнях безпосередньо,
користуються можливістю приймати участь за допомогою
відеоконференцій**

кримінальні провадження

ч. 3 ст. 318 КПК України

- **судове засідання відбувається виключно в спеціально обладнаному для цього приміщенні суду - залі судових засідань**
- **у випадках, передбачених ч. 1 ст. 336 КПК, саме учасники кримінального провадження (крім секретаря судового засідання та судового розпорядника), котрі перебувають поза межами приміщення суду, який здійснює це судове провадження, можуть брати участь у судовому засіданні дистанційно в режимі відеоконференції**

Ухвала Верховного Суду від 03.01.2023 року справа № 220/529/22

забезпечення безпеки учасників кримінального провадження

ч. 1 ст. 376 КПК України

судове рішення проголошується прилюдно негайно після виходу суду з нарадчої кімнати

КПК України не визначено дії головуючого у судовому засіданні:

- після початку проголошення вироку - оголошено повітряну тривогу
- після початку проголошення вироку - розпочався обстріл
- після початку проголошення вироку - вимкнення світла

зупинення проголошення вироку та обговорення з учасниками кримінального провадження можливість продовження судового засідання не передбачено

В умовах відключення світла

- ❖ відсутність інтернету - проведення судових засідань не можливе – відкладення
- ❖ відсутність світла – відкладення судових засідань щодо обвинувачених, виклик яких здійснюється відповідно до ст. 297-5 КПК України, шляхом розміщення оголошення в ЗМІ (нераціональне використання бюджетних коштів в умовах обмеженого фінансування судової влади)
- ❖ ускладнення застосування запобіжного заходу у виді домашнього арешту з носінням технічних засобів контролю (відключення світла роблять не можливим контроль за місцем знаходження особи відносно якої обрано зазначений запобіжний захід, у зв'язку з чим райвідділи поліції відмовляються виконувати ухвали суду в цій частині
- ❖ відсутність світла неможливо своєчасно розглянути клопотання про обрання запобіжного заходу, тощо

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!